

7-5. h 2-4

MA

IRODALMI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Bpest, IV. Váci-utca 11/b.

Szerkesztik:
KASSÁK LAJOS és UITSZ BÉLA

Előfizetési ár Magyarországon:
Egy évre 20 K, félévre 10 K.

TARTALOM: Schadl János: Tusrajz. / Barta Sándor: Fiatal ember (vers.) / Luxemburg Róza: Merész játék (cikk.) / Kassák Lajos: Liebknecht Károlynak (vers.) / Szélpál Árpád: Forradalmi művészet vagy pártművészet (cikk) / Ruttkay György: Ceruzarajz. / Hevesy Iván: a MA grafikájáról (cikk) / Uitz Béla: Téntarajz. / Bortnyik Sándor: Ceruzarajz. / Juhász Gyula: a MA útja és célja (cikk) Macza János: Lengyel Menyhért Burzsoa játéka. Katalógus.

IV

1

SCHADL JÁNOS: Tusrajz

Tartalmazza a VII. kiállítás katalógusát is

1919.
ÁRA: 2 KORONA

FIATALEMBER

én a 15.000 évnélküli életet, a 20 éves életet rakétázom, de ezzel nem mondom, hogy lányért, becsületért vagy valami más fizigés lelkiismeretgyulladásért fejest ugorj a 6-ik emeletről.
Mert fiatalember ez röhögni való

De ha késő este kiszédülsz az utcákra a villanykörtés cellákból vagy a műhelyek gazdás karmaiból, vagy akár a föld alatt száguldó villamosok légtéke mellől

s polucios örömmel kievezel a korzók gépfegyverezni való nyálás emberkáoszába — görbült ivlám-pák szalmanyalábokat kvarcolnak rád — vagy a bordélyviskók vörös diványain üvöltöd az életet,

vagy a vén, kerítővé kényszeredett jövődöbeli anyósod csiklandoz a sápkóros lánya köré a mindennapos pörköltjével, — sárga kontraszt ott a lány — lány, látom a négyzetnyi falak közt a rossz tüdeje fölévisit a varrógépes életének s a kapuszáju Némben,
SÁRGA KONTRASZT!
s te elhiszed, hogy élet!
Milyen röhögni való ez fiatalember, fiatalember! fiatalember!

Mert neked sohasem mondták meg, hogy a munka nem erény, neked azt sem mondták meg, hogy a tested legjobb életéért a jog bátorságával csákányozd magad alá a dolgokat, — az ember is csak barátos vagy ellenes matéria — neked nem mondják meg, hogy ki az a minden-mindegybe narkotizáló Anatole France, s a Többi, hogy ők építkeznek benne és formálnak marionettes típusba talán nekik se tudottan (?) hájhasu akarások alá.

Neked nem mondják meg, hogy ki az a céltudatos, mérföldes tenyér, aki lila nyavalygások előtt simogatja ketté a drapériákat a jószagu színházakban a mozikban az „erkölcs diadalát“ plakátossa

BARTHA SÁNDOR VÖRÖS ZASZLÓ CIMŰ KÖNVEBŐL.

a bamba házmesternék s az anyák eszébe, s amelyik a szentimentalizmus millió képeslapjával (röpirat!) ökönyálazza holdkorosra a varrolányok és a jóinú henteslegények életét. Neked semmit se mondanak meg, téged, hagynak: ó szent szabadság!

Te, aki a belváros errekciós himjei s a térdig bokák nőstényei közt pelyhesedtél, vagy a külváros csatornai körül szemelted ki magadnak az asszonyt és a tüdővést fiatalember, te nem tudod mi az élet.
AZ ÉLET!

Az élet a labilitás az akárhol felterebélyesedés az akármikor nótábazendülés a hét vasárnapos hét a nevetés, az ököl, a közel messzi, Szocializmus, Anarchizmus, bitós halál, Érttem! Érted? Érttem!!!

És most képzeld mindehez a vizeket, de mindenütt, mindenütt a földön: evezősök kedve pirosba zenditi a levegő ragyogó testét,

képzeld a zöld mezőnyöket: metszetes festü atléták pukkanásig feszítik a mellüket, hogy elsőnek roskadjanak a célbírók elé, képzeld el, hogy otthon üresek a tág, hatalmas homloku kórházak, a horizonton egészséges gyerekek sikoltoznak a kilométeres hullámvasutakon, a hegyekből felrakétázzik a fehér ruhás lányok szabadult élete, a világ vacsoráján senkisé marad éhes és mindenütt felzendülnek a hegedük, a parkokban póznás legények és nevető lányok vitatkoznak a Mindenről, és senki sem kérdezi miért, hogy főbedurantsa magát

Fiatalember ha nekem hiszel tudom szemérröhögnek a bölcsek és a józanok, de én, aki átfetrengett éjszakákon s parázs testvéreim közti verekedéssel víz alá gyilkoltam magamban a művészt, a poétát, — *hogy eszközzé teljesedjék* —

utat szönyegezek eléd

MERÉSZ JÁTÉK

Luxemburg Róza 1870–1919.

A „Kreuzzeitung“-tól a „Vorwärts“-ig a „terror“, a „puccszizmus“, az „anarchia“, a „diktatura“ elleni szitkozódástól zúg a német sajtó.

Quis tulerit Gracchos de seditione querentes?

Ki nem hatódik meg, ha a polgári anarchia kupolaerei és azok, akik 4 év alatt Európát rommá változtatták — a proletárdiktatúra „anarchiájáról“ ordítognak.

A vagyonos osztályok, amelyek ezer évig sohse riadtak vissza attól, hogy rabszolgáik legkisebb lázadását minden erőszak és minden alávalóság eszközével nyomják el, hogy megvédjék a rendnek: a magántulajdonnak és osztályuralomnak a palladiumát — most kétségbeesnek a rabszolgák terrorján és erőszakán. A Thiersek és Cavaignac-ok, akik az 1848. júniusi mérszárásban proletár férfiak, asszonyok és gyermekek tizezreit gyilkolták le, a párizsi kommun rémtetteiről szóló bögéssel töltötték meg a világot.

A Rewentlovok, a Friedbergerek, Erzbergerek, akik egy szuszra másfél millió német férfit és ifjút vittek vágóhídra — Longwy-ért, Briey-ért, új gyarmatokért; a Scheidemann-Ebertek, akik négy éven át minden eszközzel támogatták a legnagyobb érvágást, amely az emberiséget érte — ők rekedt kórusban kiabálnak arról a „terrorról“, arról a „rémuralomról“, amely a proletárdiktatúrával bekövetkezik! Próbáljanak ezek az urak kicsit visszalapozni saját történetükre!

Terrornak és rémuralomnak éppen a polgári forradalmakban igen határozott szerepe volt. A nagy angol és nagy francia forradalomban a király lefejeztetése jelentette a feudalizmus világtörténelmi megtörését, a feltörekvő polgári társadalom lábraállásának egy aktusát, amely polgári társadalom a forradalom alatt spontánul és tombolva dolgozta magát a volt uralom egyenes ellentétéig. A Stuart Károly feje fölött megvillant bárd és a Bourbonok tőkfeje fölött megvillant guillotín adta azt a villámszerű fényt, amelytől a polgári társadalom előtt, amely tudata és sejtelme nélkül rohant a forradalomba, világos lett az az áthidalhatatlan ellentét, amely a feudal-uralomtól elválasztja.

A jakobinusok franciaországi rémuralma nem volt más, mint a kispolgárság kétségbeesett kísérlete, hogy időleges uralmát talpraállítsa és leszögezze, holtott éppen a nagyburzsoázia volt rá történelmileg hivatva, hogy az uralmat egész Európában átvegye. Annak a kísérlete, hogy a forradalmat ideológiai három frázisában: szabadság — egyenlőség — testvériségben rögzítse meg, a frázisok reális tartalma helyett, ami nem volt más, mint a fináncitőke uralomrajutása. A kispolgári tömegek az irányu törekvése volt ez, hogy miután a polgárforradalom szükséges és minimális vívmányainak védelmére szánt rohambábú szerepét eljátszotta, hatalmon maradhasson és egyúttal a forradalomnak a végcéljához való átmenetét jelentette: hogy t. i. frázisai tartalommal, eszközei céljává váljanak. A jakobinusterror tehát a polgári társadalmi osztályok öntudatraébredésének és különválásának egyik eszköze volt.

Egyszóval: Terror és rémuralom a polgári forradalmakban arra való volt, hogy történelmi illúziókat törjön össze, vagy hogy megvédjen reménytelen érdekeket a történelem áradatával szemben.

A szocialista proletariátus — hála a tudományos szocializmus elméletének — illúziók nélkül levonja történelmi hivatottságának utolsó konzekvenciáit s az egész polgári társadalommal szemben fennálló áthidalhatatlan ellentétének teljes áttekintésével megy a forradalomba. Forradalomba megy, de nem azért, hogy a történelem menete ellenére utópikus agyremeket üzzön, hanem azért, hogy a fejlődés mindenkori hajtóerejére támaszkodva, végrehajtsa a történelmi óra parancsát: tetteváltsa a szocializmust. Mint tömegnek, mint elnyomó többségnek kell a szocialista proletariátusnak betöltenie történelmi hivatását.

Ezért tehát nem szükséges, hogy előbb véres erőszakkal törje össze a saját illúzióit, hogy maga és a polgári társadalom között szakadékot vájjon. Szüksége van a teljes politikai hatalomra az államban és ennek a hatalomnak arra való felhasználására, hogy a magántulajdon, a bérabszolgaság, a polgári osztályuralmat kíméletlenül kiűzze a társadalomból és hogy megteremtse az új szocialista társadalmi rendet.

De más is van, akinek ma terrorra, rémuralomra, anarchiára van szüksége: s ezek a burzsoá-urak, a kapitalista gazdálkodás összes parazitái, akik vagyonnukért, kiváltságaikért, profitjukért és uralkodójogukért remegnek. Ezek azok, akik költött anarchiát, hazudott puccsot olvasnak a szocialista proletariátus fejére, hogy ügynökeik útján alkalmas pillanatban igazi puccsokat, reális anarchiát robbantsanak ki, hogy a proletárforradalmat eltapossák, hogy a szocialista diktatúrát a kaoszból elsüllyesszék, hogy a forradalom roncsain örökre felállítsák a tőke osztálydiktatúráját.

A proletariátus harcosai ellen folyó hajsza szíve és veleje a tőke és annak a létért való harca. A tőke keze és szerszáma a megköltött szociáldemokrácia! A szolgálati viszony túllépte a forradalmat: uraság és lakáj egyaránt vörös jelvényt hord a ruháján.

A tőkétől függő szociáldemokrácia központi szerve: a Vorwärts most központi szerve a spartacusok ellen folytatott ellenforradalmi hajtóvadászatnak.

Berlin szintén függő viszonyban levő városparancsnoka éles tölténnyel látja el a biztonsági őrköt a spartacusok költött tervéi ellen. Wels és társainak felhajtói a katonaság legkétesebb elemeit izgatják Liebknecht és barátai ellen. Figyelmeztető és fenyegető leveleket kapunk minduntalan. . . .

A történelmi vártán hidegvérű mosolygással nézzük ezt a színjátékot. Nézzük a játékot, a színészeket, a díszletet, a szerepeket.

De valójában mit gondolnak, mit tennének a forradalmi proletárok tömegei, ha ezek az izgatások elérik a céljukat s hacsak a hajuk is meggömbülne azoknak, akiket karjaikon hoztak ki a börtönből és hivatott vezéreiknek ismertek el? És kinek lesz hozzá hatalma, hogy hidegvért prédikáljon ezeknek a tömegeknek?

Ti burzsoá-urak, ti „Vorwärts“-beli szolgálattevői a halálraítélt főkének, mint a csödbejutottak, az

utolsó tétre spekuláltak: a tudatlanságra, a tömegek politikai tudatlanságára. Ti a pillanatra lestek, ti a Thiers-ek, Cavaignac-ok és Galliffet-ek babérjaiért lihegték.

Merész játék! A proletáriátus diktatúrájának, a szocializmusnak a napja ez. Aki a szocialista forradalom rohamszekerével szembe akaszkodik, zúzott tagokkal marad a porondon.

LIEBKNECHT KÁROLYNAK

A toronyok megint belelándzsáltak a magasba.

— Én — Te — Ő —

A toronyok megint belelándzsáltak a magasba.

Mi szánalmasan üvöltünk a kallódásban.

Nem akarunk tovább kallódni a szánalomban.

Nem akarunk! Nem akarunk! Nem akarunk!

Szemlünkbe esett a dolgok visszája s most felágaskodott a jó!

A vér még egyszer lemosta a véres földeket s bennünk összeszaladt a maradék

vér, velő, dinamit

A káosz!

egy felrettent jaj számbavehetetlené fűrészelte önmagát

célok hirtelen vörösödnek

a horizont gyáván lecsurog a semmibe.

Egy ujszülött óra énekel a térben.

Kérdések diadalmasan harsannak.

Szétcserepeznek.

Mi pedig a rombolás és építés törvényeivel a fejünkben elindulunk a lemosakodott földeken

s ha meglátunk egy házat, odaadjuk a háztalanoknak

s ha meglátunk egy táblányi vetést, odaadjuk a

parasztoknak

s ha meglátunk egy asszonyt, odaadjuk a pártal-

noknak —

Mert tudjuk a vér és sár masszájából kitáncolt az élet.

Nincs más csak — Én — Te — Ő — a forradalomban.

A nap gyujtogatja az eget.

Sóhajok lobogósan beleskáláznak a nevetésbe.

Felkuszált házakban vajudik a megfogamzott akarat.

Kassák Lajos

FORRADALMI MŰVÉSZET — VAGY PÁRTMŰVÉSZET

A művészet — minden jelző nélkül — legszive-
sebben így irnám le. De ma, a konjunktúra metelgező
idején és állásfoglalásom minnél élesebb megvilágítása
érdekében szükségesnek tartom tételemet így fölállí-
tani: forradalmi művészet — vagy pártművészet.

A fogalmak.

Művészet: az intuición által megsejtett kozmosz-

bahelyezkedés, illetőleg annak szintetizált megérzéki-
tése.

Forradalmi művészet: ha a szintézis alapját a
meglévő világnézetek megváltoztatására, előbbvitelére
és folytonosan haladottabb tartalommal való megtöl-
tésére irányuló akarat képezi.

Pártművészet: ha a szintézis alapja egy pártba
konzervált program megvalósítására irányuló akarat.

Az így definiált két művészeti felfogás között a
különbség szembeszökően nyilvánvaló. Egyben meg-
állapítható, hogy a különbség a művész szintézisének
perspektíváján, tehát gondolkodása felszabadultságának
mérvén van.

A művészt, a forradalmi művészt, a soha meg-
nem elégedés, a folytonos keresés jellemzi, a harc,
önmagával, problémákkal és a szabályokba konzervált
programok ellen.

Az igazi művész sohasem fogadott el pártprog-
rammot, de semmiféle világnézetet sem. Ő alkotott
magának és az univerzumnak programot, világszem-
léletet, de mihelyt megalkotta, már meg is tagadta, mert
túlhaladta egy még fejlettebbért, hogy következő lé-
pése azt is túllépje.

Éppen a forradalomnak ez az állandósítása adja
a művészet létjogosultságát és emeli minden világné-
zeten túl az emberiség fáklájává.

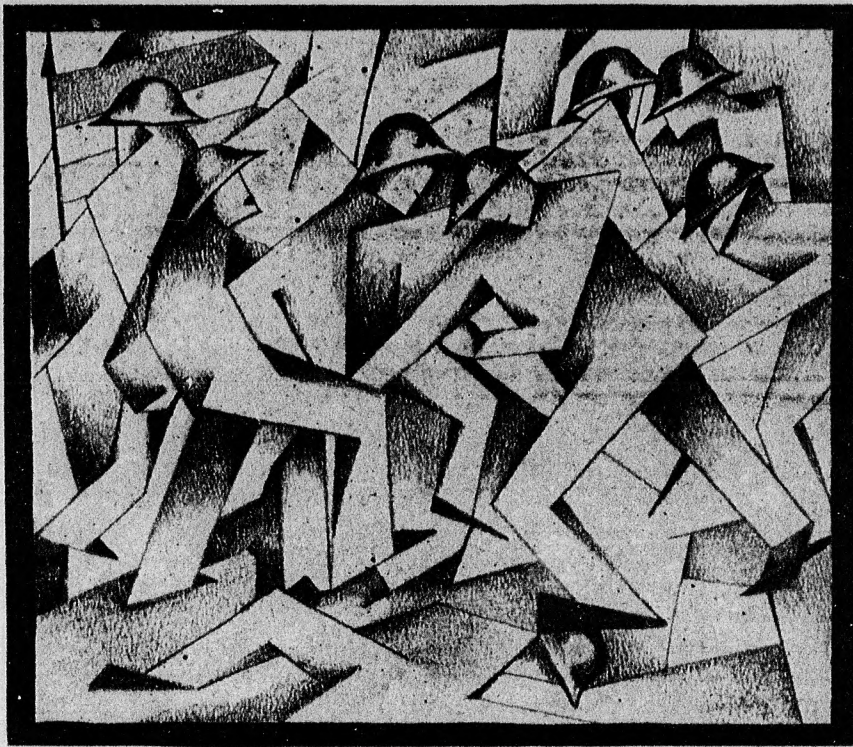
A konzerválás, a meglévő értékeknek akadémi-
ákká építése volt a művészet hivatástbetöltésének min-
denkori kerékkötője. Minden művészeti iskola, minden
akadémia a haladásnak harcos gátja, a fejlődés szem-
pontjából kárhozatos.

A mi szűkebb magyar irodalmunk minden fázi-
sában bizonyítja állításomat.

A magyar irodalomban Petőfi forradalmat jelentett
De mindazokat az értékeket, amiket hozott, akadémi-
ákba konzerválták ötven esztendő epigonjai és hogy
mit jelentett a magyar kultúra fejlődésére, hogy 1900-
ban még mindig a 48-as Petőfi akadémiába tört, tra-
dicióvá rontott művészetével ütöttek agyon minden
újat kereső művészt, azt a Nyugat revelációja meg-
állapította.

De a Nyugat sem jelentett forradalmat, mert írói
nem hoztak új világnézetet. A Nyugat gárdájának
magja, Ady, lezárta azt a forradalmat, amit Petőfi meg-
indított. Új hangot, új formát hozott, de új világszem-
léletet nem.

A többieknel a külföld különféle divatos iskolá-
inak magyar megnyilatkozása jelentkezik. Náluk már
eleve kizárt a forradalom lehetősége. Ők a külföldön
már iskolát, tehát konzerválást jelentő irányokat ültet-
tek át. Alanyukban sem forradalmárok, mert átvevők,
hatásukban sem, mert nem új világnézetet, hanem az
impresszionizmus és szimbolizmus külsőségeit hozták.
Technikáztak. L'art pour l'art verseltek. A közülök
legkiemelkedőbb Babits Mihály, akadémikus a szó
legteljesebb értelmében. Irodalmunkba új világszemlé-
letet nem hozott, tehát forradalmat nem jelentett. Vele,
benne és körülötte tört meg Ady forogásának ivelése.
A Nyugat írói konzervatívok. Kikapcsolódtak az élet-
ből és l'art pour l'art a szépért, mint metafizikai fik-
cióért dolgoztak mereven és elzárkóztan.

Ruttkay György: Ütközet

A MA grafikai kiállításához.

**Billar Vjera, Bortnyik Sándor, Máttis Teutsch János, Ruttkay György,
Schadl János, Uitz Béla.**

A grafika és a festészet szoros összefüggésben állanak egymással. A grafika problémáit és feladatait mindig a piktúra problémái és feladatai határozzák meg. Ugyanazoknak a megoldására törekszik csak valamivel más eszközökkel. A színek sokfélesége helyett be kell érnie a fehérrel és feketével. Ezért a grafika linearisabb és absztraktabb hajlandóságú mint a festészet. Eszközeiben szegényebb de viszont mozgékonyabb, mert technikájában nem kíván akkora felkészültséget és apparatust, anyaga egyszerűbb és olcsóbb.

A grafika technikai tulajdonságaiból következik, hogy akkor lesz anyagszerű és megoldásaiban egyenrangú a festészettel, ha megmarad saját lehetőségein belül: a forma és vonalkifejezésnél. A grafika szerepe erősödött és önállósult akkor amikor a festészetben is a forma problémája volt a lényeges nem a színe, mint például a reneszánszban. A velenceiekkel kezdődő impresszionista festés mindent színre vezetett vissza, csak a szín (és a fény) érdekelte. Az impresszionista grafika ezzel párhuzamosan megtagadta lineáris alapkarakterét, teljesen hozzáidomult a festészethez és a maga két színével, fehérrel és feketével, pikturális hatásokat keresett. Ezért az impresszionista grafika másodrangú szerephez jutott, csak utánozta a festészetet és így semmivel nem segítette annak előbbre jutását.

Az új grafika ismét önállósult és nagyobb szerepet, fontosságot vívott ki, mert a látás újra a tér és formaproblémák felé irányult. Az új festészet alig vet fel olyan problémát, amelyet a grafika ne tudna éppoly mélyen megoldani, az alól meg teljesen fel van mentve, hogy színhatásokat ügyeskedjen ki.

Az új grafika, mint általában az egész új művészet, formájában és tartalmában is megkomolyodott. Megszabadulva a természet utánzás művésziellen és együgyű álláspontjától, ideálisabb és mélyebb célokat tűzött maga elé. A látszat helyett a lényeg, a világ külső bőre helyett a dolgok belső rendjét és belső konstrukcióját akarja adni. Nem olyan gazdag, változatos és érzékes mint a naturalista grafika, de eszméibb, absztraktabb és monumentálisabb. Tartalmában az új grafika, párhuzamosan a piktúrával, többféle célt követ: a tér az anyag egymáshoz való vonatkozásainak szüggerralása (**kubizmus**), az élmény szubjektív hatástartalmának, érzéstartalmának kifejezése a formákkal és vonalakkal mint eszközökkel (**expresszionizmus**), az élmény konkrét, szemléleti vagy emlékkép-tartalmának képpé komponálása (**futurizmus, új primitívek**). Formai ideálja azonban közös ezeknek az irányoknak: az abszolút kép. Vagyis hogy a kép ne egy kivágott természet-darab legyen a természet véletlen formáival, hanem a naturától származott de absztrahált formák szinte kiválódnak össze egy síkban. A formák, vonalmozgások csak az egymással való vonatkozásokat keresik és elégitik ki, nem pedig azokat, amelyekkel a naturalis objektummal vannak. Az új képen egy motívum formája nem attól függ, hogy milyen az a motívum a természetben, hanem attól, hogy mellette a képsíkon milyen forma van. Tehát — egyszóval — az új művészet a képtől **dekoratív** hatást követel, hogy ezt a kompromittált szót használjuk.

Az új művész a jelenségeknek nem passzív befogadója hanem aktív és szuverén alakítója, az életnek nem a külső változatossága érdekli, hanem a belső organikus rendje. Az életnek ezt az organikus strukturáját viszi bele alkotásába is és így nem az életnek az arculatát hanem fundamentális formáját tükrözteti.

Ezeket az új művészeti elveket reprezentálják a **MA** művészei is. Mostani kiállításukkal még teljesebben és egységesebben mint az első, demonstratív kiállítással. Mert a **MA** művészei is, az említett okból, fejlettebbek grafikában mint piktúrában. Grafikájuk tisztábban mutatja nemcsak művészi elveiket, hanem egyéni céljukat is. Egyrészt grafikájuknak ez a fejlettsége, másrészt a kiállításon szereplők összeállítása eltüntette azt a heterogénséget amit a demonstratív kiállítás még mutatott, azonkívül nagyon lecsökkenti az eddig mutatkozó távolságot a **MA** irodalma és **MA** képzőművészete között.

Az egyéni kvalitások érintetlenül hagyásával a célok és utak már összébb hajolnak és csak egy irányba mutatnak: előre!

Hevesy Iván.

UITZ BÉLA

ART MUSEUM
HUNGARY
TAR

BORTNYIK SÁNDOR

Katalogus

a Ma grafikai (VII.) kiállításához

Uitz Béla		Szám	Ára	
1.	szines tusrajz	600	Kor.	
2.	" "	600	"	
3.	" "	700	"	
4.	" "	700	"	
5.	" "	700	"	
6.	" "	600	"	
7.	" "	600	"	
8.	fekete tusrajz	500	"	
9.	" "	600	"	
10.	szines tusrajz	600	"	
11.	" "	700	"	
12.	fekete tusrajz	600	"	
13.	szines tusrajz	600	"	
14.	fekete tusrajz	500	"	
15.	szines tusrajz	600	"	
16.	" "	700	"	
17.	" "	800	"	
18.	" "	800	"	
19.	" "	800	"	
20.	" "	600	"	
21.	" "	600	"	

Máttis Teutsch János		Szám	Ára	
22.	tusrajz	200	Kor.	
23.	" "	200	"	
24.	" "	200	"	
25.	" "	250	"	
26.	" "	200	"	
27.	" "	200	"	
28.	" "	250	"	
29.	" "	200	"	
30.	linoleum metszet	80	"	
31.	tusrajz	250	"	
32.	" "	250	"	

Schadl János		Szám	Ára	
33.	tusrajz	400	Kor.	
34.	" "	300	"	
35.	" "	250	"	
36.	" "	400	"	

Bortnyik Sándor		Szám	Ára	
37.	tusrajz	350	Kor.	
38.	" "	500	"	
39.	krétarajz	500	"	
40.	tusrajz	400	"	
41.	" "	250	"	

Ruttkay György		Szám	Ára	
42.	tusrajz	250	Kor.	
43.	illusztrációk			
44.	Ujvári könyvéhez drb.	120	"	
45.	tusrajz	300	"	
46.	" "	300	"	
47.	" "	120	"	
48.	" "	300	"	
49.	linoleum metszet	70	"	

Biller Vjera		Szám	Ára	
50.	ceruzarajz	200	Kor.	
51.	" "	120	"	
52.	" "	150	"	
53.	" "	150	"	
54.	" "	150	"	
55.	" "	120	"	
56.	" "	200	"	
57.	" "	150	"	
58.	" "	200	"	
59.	" "	180	"	
60.	tusrajz	120	"	

Spangher Ferenc		Szám	Ára	
61.	pasztell	300	Kor.	
62.	" "	300	"	
63.	" "	300	"	
64.	" "	300	"	
65.	" "	300	"	
66.	" "	300	"	

Spangher Ferenc		Szám	Ára	
66.	márványszobor	1500	Kor.	
67.	" "	1200	"	
68.	" "	2500	"	

Ennek a tíz esztendei irodalmi pepecselésnek köszönhetik, hogy az idő ledobta őket a hátáról és most kénytelenek megállapítani eddigi munkájuk céltalanságát sőt kártékonyosságát is.

A fiatalok, a forradalmárok, az új művészek elfordultak tőlük. Új utakat, haladottabb tartalmat keresnek.

Babits legutóbbi „Évi sáfárkodás“-ában keresi a fiatalokat, de a piraeusi fáklya, ügylátszik nem jól világít és az akadémikus szeme már nem látja meg őket. És a fiatalokat okolja ezért: Hol van a legújabb korosztály? Mit csinált azokkal a nagy élményekkel, amelyek a kor reakényszerített, amelyek az ő lelkét még egész szüzen érték?! Így szenvedleg Babits és rezignáltan állapítja meg: „nincs aki átvegye öröküket“. A piraeusi fáklyát!

Babits már nem látja meg a fiatalokat, akik nemcsak a négy esztendő rettenetes élményeit, de jövőbe akarásukat is azonnál véresen és nyersen, lehet még dadogva, de tudatosan és harcossan dobják ki magukból és dobják magukat is az emberiség elé!

Ezek a fiatalok, akiket Babits „Évi sáfárkodás“-ában csak „ezek a készakart futurizmusok“ kiszóllással intézett el: vagyunk és itt vagyunk, művészek tehát forradalmárok, akik harcolunk minden konvenció, akadémia, megállás és a kapitalizmus minden megnyilatkozása ellen. Nekünk mindig kevés lesz ami van, és sohasem elégszünk meg azzal ami lesz.

Mi nem Babitsék kezéből vesszük át a piraeusi fáklyát, hanem önmagunkat lobbantjuk fáklyának az emberiség elé.

Mi nem vesszük át a Nyugat örökét. Semmiféle örököt rajtunk nyűgnek nem tűrünk. Tradíciókat nem ösmerünk és tradíciókat nem is csinálunk, de harcolunk a mindig haladottabb tartalomért.

Es Petőfi óta, akinek forradalmát Ady zárta le, a magyar irodalomba a „Ma“ hozott először forradalmat. A „Ma“ forradalmát jelent, mert új világszemléletet hoz, forradalmat jelent, mert nincsenek tradíciói és nem csinál tradíciókat, forradalmat jelent és csinál, mert nem a külföld iskoláit, hanem művészeinek önmagukból véresen kiverekedett és kicsattant világnézetét hozza.

A művészt — és itt is kihangsúlyozom, hogy csak a forradalmi művészt értékelem ennek — minden megnyilatkozásában a megvalósítás jellemzi. Művészetének, tehát önmagának megvalósítója. Művészet, mely a kozmoszba helyezkedés és megvalósítása: ennek megérzékítése, azaz kiélése. Minden megvalósítása, tehát minden művészi megnyilatkozása, éppen mert kiélést jelent, kikerül további művészi tevékenységéből és így legközelebbi produktuma már, csak ezen a stáción túl egy újabb megvalósítás lehet. A forradalmi művésznél minden megnyilatkozása egy újabb és haladottabb tartalom megvalósítása.

Ennek a haladottabb tartalomnak a konzerválása, tehát a megállás egy stációnál, már nem művészet. Ezt a mesteremberek végzik, akik abban merülnek ki, hogy a művészek által hozott forradalmat rászabják, hozzáhigítják a publikum izléséhez. De ez a munkájuk nem művészet (az általam értékelt értelemben), mert éppen a művészet lényegét: a kozmoszba helyezkedést nélkülözi. De határozottan káros is, mert

a forradalmi művész által adott lendületbekapás szükségességétől bódítják el az embereket a forradalom konzerválása által.

Kétségtelen, hogy ezek a „művészeti mesteremberek“ a mai rend tudatos és tudattalan kiszolgálói, akiket a kapitalizmus jól megfizet (ha nem is nyílt formában, hanem mindenféle mázos és komplikált módon történik, de lényegében úgy van), hogy a forradalom tartalmát lesüllyesszék a közönség nivójára és erejének elementaritásától zsonglórkodásukkal félrenarkotizálják a publikumot.

Kétségtelen az is, hogy a kommunista gazdasági berendezkedés, ezeket a „mesterembereket“ leszállítja abból a nyeregből, ahova a kapitalista rend saját jól felfogott érdekében helyezte őket, leszállítja megérdemelt értékükre.

A művészet — most már az átértékelt értelmében — hatásában forradalmasító, megnyilatkozásában alkotó, alkotásában egyben romboló, céljában irányító és végső eredményében az emberiség beleemelése a kozmoszba.

Mi a művészetet tehát alkotónak és nem elfogadónak akarjuk.

Éppen ezért a leghatározottabban elítélendőnek tartom azt a „művészetet“, amit írásom elején pártművészetnek definiáltam.

A párt mindig egy már meglévő világnézet általánosítására vagy megvalósítására egyesült emberek csoportját jelenti, akik céljaikat programpontokba szögezték.

Már pedig a művészet, mint előbb kifejtettem, nem lehet egy program vagy világszemlélet elfogadója, hanem újabb és újabb, haladottabb és haladottabb világszemléletek alkotója. Eppen ezért a művész nem férhet bele egy párt bármilyen szélsőséges kereteibe sem.

Amely pillanatban a művész elhelyezkedik egy pártban, abban a pillanatban elveszíti alkotó ereje szabad megnyilatkozásának lehetőségét, mert kozmoszba helyezkedésének szintézise ezután egy párt programján és érdekében történik, tenát művészetét éppen a lényegét veszíti el. A művész elhelyezkedése valamely pártban lehet jó konjunktúra kihasználás, lehet érvényesülési lehetőség, de ezek a dolgok annyira távol esnek mindattól, amit művészetnek értékelünk, hogy ennek erkölcsatlenségét is bebizonyítani fölösleges.

A művész világszemlélete sohasem pártállásfoglalást, hanem állásfoglalást jelent. Megnyilatkozása egy párt jelszavainak kihangsúlyozása nem lehet. Világszemlélete a szintézisének alapja, melyen át érzékelteti művészetét.

A pártprogramnak vagy világnézetének jelszavait kipuffogató hadonázás lehet versbe írt vezércikk, de nem lesz az individuum beleemelése a kozmoszba: testvérétárulkozásra.

Es itt nincs különbség konzervatív vagy forradalmi párt között. Mert a forradalmi párt is már egy világszemlélet programba konzerválása. Tehát a művészetrel szemben konzervativizmus. Es mindegy, hogy a szocialdemokrata párt költői szedik rigmusba Marx

tanait, vagy a kommunista párt lapjában az Internacionáléban az új költők propagálják: „Forradalom! Kommunizmus! Osztályharc! Három legjobb szavunk!”

A művész alkotóereje, mely őt szükségképen, minden iskolán és párton felül, forradalmárrá teszi, szabad megnyilatkozásában és szuggeráló erejében, sohasem egy pártállásfogalás tendenciáit, hanem a kozmoszba emelést adja, nem kifűtgyentett jelszavakat, hanem a megvalósulás dinamikáját.

Megállapíthatjuk tehát, hogy csak a forradalmi művészet tölti be a művészet hivatását, tehát végeredményben csak a forradalmi művészetet fogadhatjuk el művészetnek.

A különböző iskolák mindig csak egy-egy művész forradalmi lendületének külsőségeit hozták, az alkotó-forradalom náluk elfogadássá konzerválódott, az erő lendületét megtörték, a fejlődésre tehát károsak.

A forradalmi pártok is egy-egy már meglévő, de még gyakorlatilag meg nem valósított világnézetet elfogadó emberek csoportja, a művésznak ehhez kötődése és tendenciózus megnyilatkozása nem művészet, nem forradalom, de konzerválás, a továbbhaladás útján káros kisiklás, mert a művész megkötetlen továbblépése biztosítja az újabb forradalmat, mely az emberek átlagát az előző — a művész forradalmával szemben már konzervatív — világszemlélet elfogadására bírja.

Konzekvencia: Hivatását betöltő, tehát egyedül létjogosult csak a forradalmi művészet, csak ez bírja el a művészet fogalmát: a művészet — minden jelző nélkül — melyet az emberiség fáklyájának hiszünk és akarunk.

Szélpál Árpád

A MA ÚTJA ÉS CÉLJA*

A háború elején, mialatt a burzsoá irodalom fürge haditudósítói, közöttük néhány világhíres, örült reklámot csaptak a tömegvilkkosság művészetének, mintahogy azelőtt, az úgynevezett békeben a tömegbutítás színházi művészetének csaptak örült reklámot, mondom, a háború elején megjelent egy vörös füzet, amely A Tett nevét viselte és amely lángoló tiltakozás volt, nem csupán a háború ellen, hanem a társadalom ellen is, mely e háborút elviselte és a művészet ellen, amely e társadalomból fakadt és élt, mint a lánvirág a hínárból. Ez A Tett (Kassák Lajos lapja), ez a magyar és emberi tett, a nevéhez méltóan nem csupán tiltakozott és lázadott, de minden sorában egy más akarat, egy más program, egy más út, igazság és élet mutatkozott és bontakozott, mint ami körülötte a kis hazában és a nagy világban az erőszakos

* Ezt a cikket Juhász Gyula lapunk barátja a MA 1918. december 29-én tartott első vidéki matinéján Szegeden bevezetőnek mondta el. Itt jegyezzük meg, hogy első vidéki matinéknak úgy a közönség, mint a sajtó körében sikeres nagy visszhangja volt. Amint erre technikai lehetőség adódik Szegeden megkezdett propaganda-matinéinkat más nagyobb városokban is folytatni fogjuk.

hazugság árnyékkirályságával kérkedett. A Tett több volt mint pacifista, a Tett nemcsak a háború ellen dalolt és harsogott, a Tett csákányát fogta és csóvját dobta az egész mindenség ellen — incendiammo palazzi e chiése — amelynek büróiból, gyáraiból, redakcióiból és kastélyaiból ez a rontás és romlás elindult és bejárta a világot, a halál és pusztulás óriás fekete Internacionáléját szervezve az élet és munka nemzetköziségének temetőjén.

Azt akarta a Tett, hogy a művészet ne csak passzívan szemléljen, mint a fakir a köldökét és a habitúé az operát, hogy a művészet ne csak meddőn siránkozzék vagy ujjongjon a dolgok láttán, de maga is aktív részt vegyen a világ megformálásában, maga is alakítsa a dolgokat, teremtő legyen a művészet és irányító, az új világnak, amely jön és támad, ne csak bámulója, de építőmestere is! Akciót akart a Tett az akció ellen, amely rombol, akciót, amely teremtsen! A kis magyar élet akkori nagy urai, ha nem is értették A Tett nyelvét egészen, de megérezték gesztusát és lefogták mind a két kezét. Betiltották a Tettet, mert akkor csak az a tett volt szabad és megengedett, amely felsőbb parancsra, alávaló célokért történt. A Tett megszűnt; de nem szűnt meg az akarat, a törekvés, az energia, amely A Tett embereiben élt és forrongott, napfényhez és szóhoz akart jutni. Nemsokára megjelent a Ma, amely új névvel, új köntösben A Tett volt. Ez a Ma nem csupán egy lap, mint annyi más, ez a Ma egyúttal fiatal és bátor erők összetevője, egy egészséges és egységes világszemlélet, sőt világalkotás novam organuma, egy tribunál, ahonnan nem csupán szép szavakat mondanak, de ahonnan egy új művészet egy új világ proklamációit és manifesztumait hirdeti.

A Ma nálunk azt a hivatást teljesíti, amit az olasz futuristák, a német és francia expresszionisták orgánumai együtt. A Ma nem egy párt lobogója, sem politikai, sem irodalmi és művészeti párté, nem hirdeti szociáldemokrata dogmákat, nem ad ki pacifista bulvárt, a Ma, hogy Nietzsche szavait használjam, a sovargás nyila a túlsó part felé, amely az élet hatalmas és mindennél erősebb akaratából repítve biztos lendülettel siet a jövő felé. A Ma nem utánoz és nem másol idegen törekvéseket és eredményeket, de szolidáris minden igazsággal és művészettel, amely a korhadt világot robbantja és az új világot kalapálja és koszorúzza.

Gyökerei a magyar hümuszából hoznak életerőt és életkedvet, de koronája a világ napjától virul és a világ viharától erősödik. Az olasz futuristák a latin kultúra görnyesztő terhét akarják lerázni, mikor minden múlt ellen tiltakoznak és cselekednek, a német akcionisták és sturmisták a meddő esztéták úgynevezett szépirodalmát cserélik föl étellel és igazsággal, a magyar Ma írói, költői, kritikusi, zenészei, festői és szobrászai visszatérnek a művészet ősi, primitív, örök, spontán erőihez, hogy a burzsoá világ mondvacsinált komplikációi és differenciáltságai helyett, a passzív impresszionizmus helyett, amely megelégedett szép dolgok nézésével és szép szavak mondásával, a részletek művészetével igen, a Ma egészen átfogja a világot, gyökerükben ragadja meg a dolgokat, hogy akció legyen, bátor, igaz, tett, amely a közönséget nemcsak

érdekelje, mulattassa vagy untassa, de fölrázza, provokálja, alakítsa!

A Ma Igent és Nemet mond világra és dolgokra, a Ma közösséget vállal a nagy közösséggel, a Ma az élet lendületét hozza a jövő irányában.

A Ma forradalom, de *belülről is* akar robbantani. Nem elég a kapitalista világ csődöt mondott gazdasági rendszerét összetörni, a burzsoá morál hazugságait életben és művészetben szét kell robbantani új gondolatok és vágyak és akaratok dinamitjával!

És ebben a romboló és alkotó lelki forradalomban a Mának éppen úgy bajtársa és elvtársa Bartók Béla, akinek zenéjében a komoly lélek ősi borzongásai és a modern idegek új remegései ölekeznek a teremtés lázában, mint Gergely Sándor, akinek plasztikájában a primitív formaiátás abszolút művészete egyesül a legvégső leegyszeresítés legújabb eredményeivel vagy Uitz Béla, aki mórális egyszerűséggel a legmélyebb szinharmoniókat adja.

A Ma először szólal meg most Szegeden. Hallgassák figyelemmel: egyelőre ezt kéri önöktől.

A többi az ő dolga lesz!

Juhász Gyula

LENGYEL MENYHÉRT BURZSOA JÁTÉKA

A polgári kor drámajaitlan színműveinek felszines „lélekanalizise”, mely a nőnek a férfihez való viszonyát feszegette, kátyuba került. Nem azért nem akart, vagy nem tudott tovább menni mintha valóban fontosnak tartotta volna a maga elé játékbábúzott kérdést, nem is azért, mintha a kor világszemléleti földhözragadtsága nem adott volna lehetőséget erre; hiszen a művész felette áll a kor szűk lehetőség körzetének. Nem csak a kor polgárisodott el, hanem a művészet is belesüppedt abba a kényelmes karosszékbe, melyet a polgári életlétás tolt alá.

Ma még mindig ez a „művészet” büzlük a színpadokon, s bizonyos, hogy az uralkodó osztály jóvoltából, holnap se ütheti fel magát egykönnyen más, mint ez, vagy — társadalmi átalakulások esetén az új rend konjunkturázóinak osztály-„irodalma”.

A legutóbbi bemutatók, Lakatos, Hajó irodalomdivat szenevelgése után, most Lengyel Menyhért csatlakozott a semmitmondással mulatattatók táborához. (Sancho Panza királysága, a Nemzeti Színházban). De míg amazok, a társadalmi tendencia szempontjából, passzive és negatív eredményekkel dolgoztak, ő, Lengyel Menyhért, aki valamikor tudta, hogy a drámának szociális hivatása is van, ő aktive és pozitívumokkal lép ki.

Eszköze: a nép fiából népkormányzóvá lett Sancho Panza. Tendenciája: a csöndes, polgári megelégedés, megalkuvás:

Az ember, ha egészséges és teljes ember, mint amilyen a föld és legelőszagú Sancho Panza, soha se kívánhat (és soha se kívánjon) többet, mint amennyit

elérnie megadatott. Még akkor se, ha tudja, látja, hogy amije szűkreszabottan van, nem a dolgok és relációk természetéből adódik, hanem csak a fölkapaszkodottak, kasztok, osztályok koldus alamizsnája.

Sancho Panza Cervantesnél és Lengyelnél is, egy főuri tréfa jóvoltából olyan helyzetbe került, hogy nem csak kormányozhatná, hanem meg is válthatná azt a népet, melynek minden nyomoruságát átélésekben érzi. Csak intenie kellene, s a saját nyelvén felvilágosított nép (III. felv.) összetörné a nyakában ülő hatalmat, — de Sancho Panza (IV. felv.) nem int. Cervantes embe-rien fölényes filozófiáját takargatja magára, s elme- — jólakni. A kirobanni készülő erők pedig egy kedélyes népgyűlés hurrá-hangulatában szerelődnek le.

A polgári erkölcs győz; s a zsarnokhatalomnak alamizsna osztogatásra ad alkalmat, ott, ahol csak az utóbbi eltírása lehet az egyedül-emberi megoldás.

És hogy a jó polgár, vagy bárki ne csak rideg tételnek láthassa a polgárfilozófia beállítását, Lengyel az „egyszerű lélek drága humorával” cukrozza körül azt. Mert tudja, hogy kevés az olyan éhes ember, aki inkább továbbéhezik, semmint, hogy a nem az ő gyomrának való limonádéval tömje magát: *tudja jól*, hogy az évtizedes hazugságokkal kikészített nyomorék, egy kétórás kedélyeskedés kedvéért könnyen belemegy egy újabb hazugságba; s holnap — ha azelőt soha se is gondolt erre — ő lesz az, aki a legmeggyőződésesebben fogja vallani, hogy, igenis, a földön semmi más öröme nincs az embernek, mint jólakni, jól aludni, s fejét ringatva mosolygó filozófiát szövögetni a tétlenségről.

Jól tudja (mert hisz a Proféta óta ez) és ez a legnagyobb büne. Mert akik nem tudják, a hiszterias felvonásgyártók, ezek csak tehetségtelen senkik, akiket ugyis elsöpör az eljövő kor munkára épülő egészsége.

De Lengyel Menyhért ép ezzel a holnappal fordul szembe, hogy a hála és kötelességérzet jósimuló frakkjában magának, a maga polgári kényelmének biztosíthassa a félrevezetett tömeg által, a tantiemes boldogságot.

Amint ad, és ideálnak állít, még csak nem is polgári demokrácia. Ettől sokkal lejjebb: a legburzsoább burzsoamorál, mely a *neki jó* formákon túl a *másnak-rosszat* csak mint, a telehasú polgár unaloműző szórakozásul beállított különlegességet hajlandó meglátni. És esetleg, egy-két morzsával segíteni is, mert hiszen az ő morálja a könyörtületes szívűséget hirtapilag nyugtázandó krisztuskodásnak vallja! —

A „kor élén” járó művész, ime milyen könnyen és milyen ravaszkodó meggyőződéssel állt bele a tegnap igájába, melyet félig-telt gyomorral még nemrég le akart harapni magáról!

Mácsa János

**A MA világszemléleti különszámából
megjelent az I. II. és III. szám. Egyes
szám ára 1 korona. Megrendelhető a
MA kiadóhivatalában.**

A „MA“ könyvei:

- A „MA“ első lírai antológiája** (György Máttyás, Kassák Lajos, Komját Aladár, Lengyel József verseiből) ára 5 korona. Amatőr kiadás eredeti mérettel, az írók aláírásával, ára 10 korona.
- Garda József:** Valaki játszik velük (dráma) ára 2 korona.
- Máca János:** Agitációs füzetek a Színpadért ára 1 kor. 50 fill.
- Szélpál Árpád:** Tüntetés (versek) ára 3 kor. 50 fill. Amatőr: 10 kor.
- Kassák Lajos:** Éposz Wagner Maszkjában (versek) ára 2 korona.
- Kassák Lajos:** Isten Báránkyái (három egyfelvonásos) ára 3 korona.
- Kassák Lajos:** Életsiratás (novellák) ára 4 korona.
- Kassák Lajos:** Khalabresz csodálatos pupja (novellák) ára 9 korona.
- Máttis Teutsch János:** Linoleum-albuma, száz számozott példány. Ára 30 korona. Amatőr példány merített papíron, a művész sajátkezű nyomásában és kézírásával. Ára 100 kor.

Die AKTION könyvei:

- Eine Anthologie** (1914–16) ára kötve 6 korona 70 fillér.
- Jüngste tschechische Lyrik** ára kötve 6 korona 70 fillér.
- Gottfried Benn:** Fleisch (versek) ára kötve 6 korona 50 fillér.
- Theodor Däubler:** Der Hahn (versek) ára kötve 6 korona 70 fillér.
- Franz Jung:** Sophie (regény) ára kötve 6 korona 70 fillér.
- Franz Jung:** Opferung (regény) ára kötve 6 kor. 70 fillér.
- Ferdinand Hardekopf:** Lesestücke. Ára kötve 4 kor. 80 fillér.
- Carl Einstein:** Anmerkungen. Ára 4 kor. 80 fillér.
- Ludwig Rubiner:** Der Mensch in der Mitte ára: 5 kor. 80 fill.
- Alexander Herzen:** Erinnerungen. Két kötet ára kötve 28 kor.
- Der Rote Hahn** (könyvsorozat 1–12 számig) Tolstoj, Bäumer, Dohn, Viktor Hugó, Otten, Sternheim, Ferdinand Lassalle, Mehring stb. verseiből, novelláiból és tanulmányaiból. Füzetenként 1 K 70 fillér.

Der STURM könyvei:

- Herwart Walden:** Tanz der Töne (kotta) ára 6 kor.
- Herwart Walden:** Einblick in Kunst (64 reprodukcióval) ára 9 kor.
- Herwart Walden:** Gesammelte Schriften. Ára 4 korona.
- August Stramm:** Du (szerelmiversek) ára 6 kor.
- Paul Scheerbart:** Glasarchitectur (tanulmányok) ára 4 korona
- Peter Baum:** Schützengrabenverse. Ára 6 korona.
- Adolf Knoblauch:** Die schwarze Fahne (regény) ára 4 kor.
- Herman Essig:** Überteufel (dráma) ára 5 korona.
- Herman Essig:** Wetterfrosch (elbeszélés) ára 5 kor.
- Sturm-Bücher** (sorozat 1–14. sz.-ig): **August Stramm** kis drámái, **Lothar Schreyer**, **Pater Baum**, **Hage von Kohl**, **Adolf Behne** stb. munkái füzetenként 1 kor. 50 fillér.
- Sturm-levelezőlapok** a legújabb francia, angol, orosz, német, spanyol és olasz művészek képeinek és szobrainak reprodukcióival. Ára darabonként 50 fillér. Az egész sorozat 75 darabból áll.

Megjelenés dátuma 1919. január 26. — A lap minden cikkéért a szerző felel.
Felelős szerkesztő és kiadó: **KASSÁK LAJOS.**

Folyóiratunk első évfolyama

A TETT

amelget háború ellenes tendenciája miatt a cenzura két évvel ezelőtt betiltott, kiadóhivatalunk utján

UJBÓL KAPHATÓ.

Egész évfolyam ára 12 korona.

Fizessen elő a

SZABADGONDOLAT

című minden párttól, klikktől és hatalmi szervezettől független

VILÁGNÉZETI FOLYÓIRAT-ra

Szerkesztőség és kiadóhivatal: **V., Visegrádi-utca 15. félemelet.**

MEGJELENT:

BARTA SÁNDOR

VÖRÖS
ZÁSZLÓ

CIMŰ VERSES KÖNYVE

Ára 4 K. Amatőr 10 K.

Kapható mindenütt.

Belvárosi Színház

Igazgató: Bárdos Arthur. — Koronaherceg-u. 6.

MINDEN ESTE:

Az ötvenéves férfi

Hajó Sándor

Három felvonásos tragikomédiája.

Kezdeté 7 órakor.

DIANA
sósorszesz.